Плахтій Ю. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова (м. Київ)

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА ОСНОВА РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ "ОСВІТА ПРОТЯГОМ УСЬОГО ЖИТТЯ"

Навчання протягом усього життя є невід'ємним елементом Європейського простору вищої освіти. У Європейському Союзі, де знання складають основу суспільства і економіки, потрібна стратегія побудови системи післядипломного навчання для подолання проблеми конкурентоспроможності, застосування нових технологій та поліпшення єдності суспільства, рівних можливостей і якості життя.

У зв'язку з цим країни Європейського Союзу прийняли ряд нормативно-правових документів, що стосуються питань безперервної освіти.

На засіданні Європейської Ради в м. Лісабон (23-24 березня 2000 року) було погоджено необхідність визначення в європейських рамках нових основних навичок, які здобувають у ході навчання протягом усього життя, що є головним заходом на шляху Європи до глобалізації і переходу до економіки, заснованої на знаннях спеціалістів, а також підкреслено, що головна цінність Європи – люди. Ці висновки регулярно затверджувались і надалі, в тому числі й на засіданні Європейської Ради в м. Брюссель (20-21 березня 2003 року та 22-23 березня 2005 року), а також на повторному запровадженні Лісабонської стратегії, яку прийняли 2005 року.

На засіданні Європейської Ради в м. Стокгольм (15-16 березня 2002 року) було затверджено конкретні цілі на майбутнє в системі європейської освіти та професійної підготовки і робочої програми (Робоча програма з освіти та професійної підготовки 2010), які необхідно досягнути до 2010. Серед цих цілей: вдосконалення навичок, необхідних для інформаційного суспільства, та конкретні цілі, спрямовані на сприяння вивчення мов, розвиток підприємницької діяльності та загальне покращення якості європейської освіти.

Повідомлення Комісії "Європейська зона навчання протягом усього життя - це реальність" і наступна Резолюція Ради (ЄС) від 27 червня 2002 року про навчання протягом усього життя визначили положення про "нові основні навички" першочерговим і підкреслили, що навчання протягом усього життя має включати навчання від дошкільного віку до після пенсійного [1, с. 2].

У контексті покращення роботи системи працевлаштування у Співтоваристві, на засіданні Європейської Ради у м. Брюссель (березень 2003 року та грудень 2003 року) було підкреслено необхідність розвитку програми навчання протягом усього життя. Особливу увагу необхідно звернути на активні та превентивні заходи для безробітних та бездіяльних осіб. Це рішення базувалось на звіті Спеціальної комісії з працевлаштування, у якому було

підкреслено необхідність людей пристосуватись до змін, важливість інтеграції людей до ринку праці та важливу роль навчання протягом усього життя.

У травні 2003 року Рада ухвалила європейські еталонні рівні (“відправні точки”), які демонструють зобов’язання якісних покращень у європейській системі. Ці еталонні рівні включають уміння читати, покидання школи у ранньому віці, отримання повної середньої освіти та участь дорослих у навчанні протягом усього життя. Вони тісно пов’язані з отриманням основних компетенцій.

У Звіті Ради про розширення функцій освіти, прийнятому в листопаді 2004 року, було підкреслено, що освіта допомагає зберегти та відновити загальний культурний рівень суспільства і прищепити важливі соціальні та громадянські цінності, такі як громадянство, рівність, толерантність та повагу, і освіта є особливо важливою у час, коли всі держави-члени стикаються з питанням зростання соціального та культурного різноманіття [2, с. 5]. Крім того, надання людям можливості вступити в трудове життя та продовжити його – важливе завдання освіти щодо укріплення соціальної єдності.

Звіт щодо успіхів у досягненні цілей Лісабонської стратегії в системі освіти та професійної підготовки, прийнятий Комісією у 2005 році, засвідчив відсутність прогресу в зменшенні рівнів невміння читати у віці 15 років або рівнів проходження повної середньої освіти. Деякого прогресу було досягнуто в зменшенні рівня учнів, які покидають школу, але за цих показників європейських умовних рівнів, прийнятих на засіданні Ради у травні 2003 року, досягти до 2010 року неможливо. Участь дорослих у навчанні зростає недостатньо для досягнення еталонного рівня до 2010 року, і дані свідчать, що робітники з низькою кваліфікацією навряд чи будуть брати участь у здобуванні подальшої професійної підготовки [3, с. 10].

У Системі дій щодо розвитку компетенцій та кваліфікацій протягом усього життя, прийнятій європейськими соціальними партнерами в березні 2002 року, підкреслено, що підприємництву необхідно швидше затверджувати свою структуру, щоб залишатись конкурентоспроможним. Налагодження колективної роботи, запровадження ієрархічної структури, делегування повноважень і потреба у встановленні багатьох задач сприяють розвитку навчальних організацій. У цьому контексті здатність організацій визначати компетенції, мобілізувати та визнавати їх, а також сприяти їх розвитку для всіх робітників – це основа нових стратегій конкурування.

Дослідження професійно-технічного навчання та професійної підготовки, проведене в м. Маастрихт у 2004 році, виявило значну різницю між рівнем освіти, необхідної для отримання нової роботи, та рівнем освіти, який досягнули робітники, що проживають в Європі. Це дослідження показало, що більше третини робітників, що проживають в Європі (80 мільйонів осіб) мають низьку кваліфікацію, у той час, як, за підрахунками до 2010 року на майже 50% нових робочих місць буде вимагатись кваліфікація відповідно до вищої освіти, на менш ніж на 40% буде вимагатись повна

середня освіта, і лише близько 15% прийматимуть працівників з неповною середньою освітою.

Спільний Звіт Ради/Комісії щодо Робочої програми з освіти та професійної підготовки 2010, ухваленої у 2004 році, підтвердив необхідність забезпечення всіх громадян необхідними компетенціями відповідно до стратегій держав-членів щодо навчання протягом усього життя. Для сприяння проведенню реформи, у звіті запропоновано розробити спільні європейські умови та принципи і надати перевагу Структурі основних компетенцій [4, с. 1].

У Європейському, молодіжному пакті, який додається до заключень засідання Європейської Ради в м. Брюссель (22-23 березня 2005 року), підкреслюється потреба у сприянні розробці єдиної системи основних навичок.

Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що в країнах Європейського Союзу приділяють значну увагу проблемі розвитку системи освіти протягом усього життя. Уряди європейських держав об'єднують свою політику в цій сфері з метою створення на основі широкого партнерства, у тому числі й з роботодавцями, доступного, гнучкого та прозорого навчання.

Таким чином, навчання протягом усього життя займає чільні позиції у світових освітніх процесах. Тому для нашій державі потрібно найближчим часом вжити дієвих заходів для подолання відставання у цій сфері. В Україні назріла необхідність розробки теоретично обґрунтованих, практично значимих і переконливих концептуальних підходів до організації системи освіти протягом усього життя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Education and training in Europe : diverse systems, shared goals for 2010 / European Students' Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.eua.be/ Libraries/Newsletter/Lesley_Wilson_EUA-_ G8_university_summit _PPT.sflb
2. Making a European area of lifelong learning a reality / European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/education
3. Adult education trends and issues in Europe / European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/education/pdf/doc268_en.pdf
4. European Employment Strategy / European Commission [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ec.europa.eu/social/main.jsp? catId=101&langId=en